

ARNE HENRIKSEN
INTERVJUET AV
EINAR BJARKI MALMQUIST

Arne Henriksen er sivilarkitekt MNAL og driver Arne Henriksen Arkitekter AS.

Einar Bjarki Malmquist er sivilarkitekt MNAL og redaksjonell medarbeider i Arkitektur N.

KJOLER OG KONSTRUKSJONER

Dagens byggeindustri baserer seg på de påkledde bygg. Særlig i et nordisk klima pakkes konstruksjonene inn og forhindres fra å bli en del av arkitekturen. Men hva har egentlig dagens bygg under kjolen? spør Einar Bjarki Malmquist.

“ ... og da må du jo legge hele det klimaskallet utenpå,” sa Arne Henriksen. Jeg skrev det ned. Det er en utfordring å få konstruksjonene til å være der, slik at du kan oppleve dem når du kommer til og inn i en bygning. Jeg hadde begynt samtalen med Arne Henriksen med å si at en av hovedgrunnene til at jeg var blitt interessert i arbeidene som arkitektkontoret hadde gjort på Bekkestua stasjon, og konstruksjonen der, var det faktum at en stor del av samtidsarkitekturen bæres av konstruksjoner som er pakket inn. Konstruksjoner som blir borte. Det gjøres rundt omkring på hele kloden, uansett bygningstyper.

Da jeg for en stund siden besøkte det nå etter hvert prisbelønnede og internasjonalt kjente 8-tallet, boligkomplekset tegnet av BIG på Ørestaden, i København, var samtidsarkitekturens innpakningsdilla åpenbar. Det var under siste del av byggefasen, og det meste var på plass, men en kunne fortsatt se inn til konstruksjonen og den tekniske infrastrukturen, som var på vei til å bli dekket av aluminiumsplater. Fasaden var til slutt bare et tynt sjikt utenpå et virvar

av konstruksjoner og innpakkede føringer, søyler i stål og betongdekker. 8-tallet, og det meste av det som bygges i dag, er bygget opp akkurat som hvilket som helst av de nyeste kontorbyggene i Oslo. Moten innen fasadekomposisjon endrer seg litt, men det er få endringer i konstruksjonene som kan sies å ha gitt arkitektoniske muligheter. Det finnes noen få unntak, men det meste som lages, reduseres til fasadekomposisjon, uten at det er noen gjennomgående tanke som bestemmer konstruksjonen som ligger bak. Det ser ikke ut til å være noen grunn til eller behov for å vise frem hvordan ting egentlig er bygget. Konstruksjonen er blitt uvesentlig, og kan like godt overlates til andre rådgivere. Den er rett og slett ikke så viktig for arkitekturen. Det gjentar seg gang på gang, også i gode prosjekter, eller interessante prosjekter som 8-tallet til BIG, at det som er bak, bare er konvensjonelle stålsøyler og betongdekker, som pakkes inn på en tiltalende måte etter at infrastrukturen er sydd inn og føringsveier og brannskiller tettet.

Det var derfor jeg stoppet opp ved Bek-

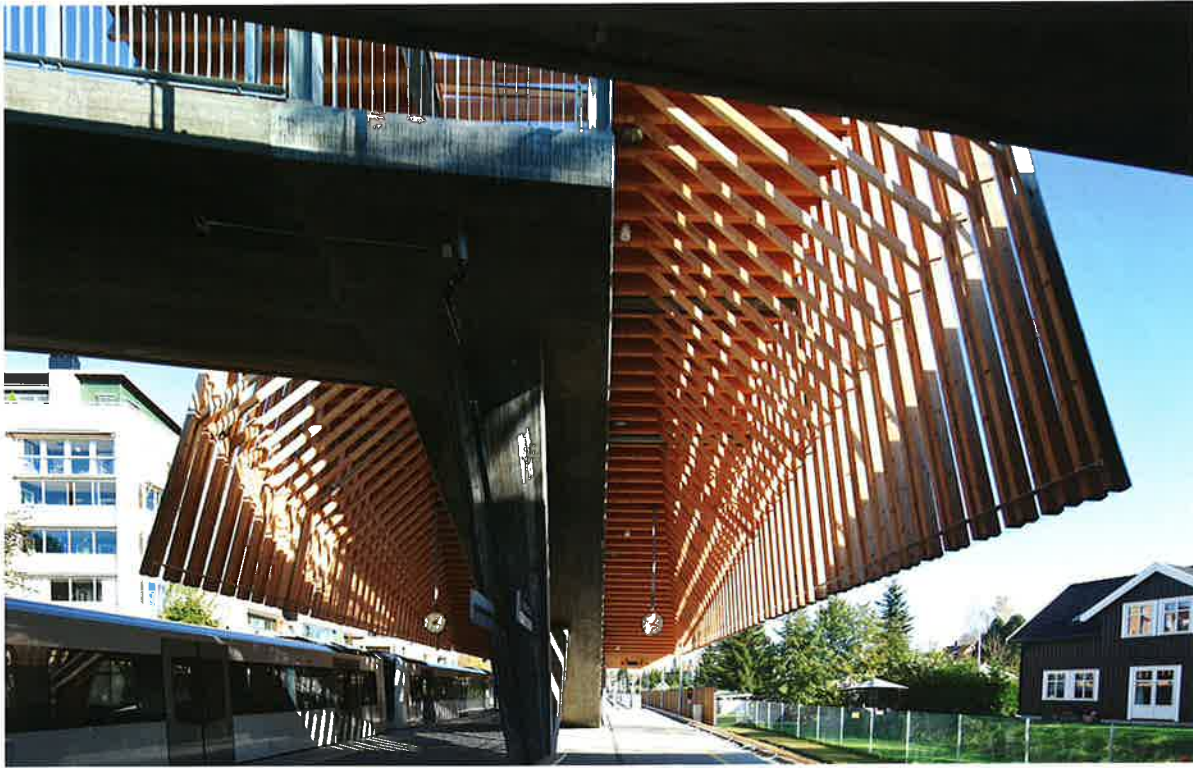

FOTO: TERJE SOLVANG

Jernbaneparaplyen, Bekkestua stasjon. *The station umbrella, Bekkestua Station.*

kestua, et prosjekt med bare en transparent hinne på sidene og et tak utenpå konstruksjonen. Her er konstruksjonen tydelig, den gjør hele jobben, så å si. Her er det ikke mye som forsvinner eller blir pakket inn. Går det an å overføre noe av dette til dagens høyisolerte bygg? Kan det gi noe mer at det er en del av opplevelsen av bygningene hvordan ideen har vokst fram? Kan ideen om arkitekturen kultiveres gjennom ideen om bygningen? Jeg lurte og fabulerte... Dermed hadde jeg noen spørsmål til Arne Henriksen om konstruksjoner.

Einar Bjarki Malmquist: Bekkestua stasjon, en del idrettshaller og store anlegg, særlig de som er utendørs, er omvendt av den innpakkingsarkitekturen som vi ellers ser overalt. Her er konstruksjonen til stede i opplevelsen, som noe du kan se og kanskje ta på. Men det meste som bygges i dag, har stålsøyler og betongdekker med en fasade som pakker alt inn.

Arne Henriksen: Ja, det er en slags stor scenografi. Men du får en verden av bygninger som er bare overflater. Og så, når du kommer inn, får du ofte ikke noe der heller... Hvis konstruksjonen bare er pakket inn og er borte, har den ikke lenger noen betydning. Og det å legge konstruksjonen utenpå, det går jo ikke an lenger, fordi du vanligvis skal legge klimaskallet utenpå

konstruksjonen. Og hvis du prøver, så får du utrolig mye problemer og vanskelige situasjoner med vann, for eksempel, og hvordan du skal lede det rundt. Med uisolerte bygninger kan du jo faktisk klare det...

“HVIS KONSTRUKSJONEN BARE ER PAKKET INN OG ER BORTE, HAR DEN IKKE LENGRE NOEN BETYDNING.”

men ellers er det nesten bare mulig å gjøre konstruksjonen synlig fra innsiden.

EBM: Og det var det dere (Team 3) gjorde i deres konkurranseforslag til det nye Deichmanske bibliotek i Bjørvika...

AH: Ja, det er riktig. Med innvendige betongkonstruksjoner, som en rar bygget verden. Jan Olav (Jensen) og Carl-Viggo (Hølmebakk) er også opptatt av disse tingene. Og Carl-Viggo har hatt med seg sin stolpekonstruksjon i en del små hyttebygg nede på Sørlandet, for eksempel.

Fra gammelt av i Norge har du for det meste hatt enten en stavkonstruksjon eller en laftekonstruksjon, den primære konstruksjonen, og så har du hatt behov for å beskytte den. Det er veldig sjelden at hovedkonstruksjonen, selve kjernen, får lov til å komme ut...

FOTO: EBM

EBM: Det er ikke lett. Det å ikke beskytte konstruksjonen er jo å tøffe seg litt, og det får konsekvenser...

AH: Ja, det er så dyrebart... og særlig klimakravet som har kommet i tillegg, har gjort det enda vanskeligere. Men egentlig har det alltid vært utrolig vanskelig å få til gode konstruksjoner. Det er derfor strukturalismen fra 70-tallet er så utrolig spennende.

Og det er noe av det i biblioteket i Venesla, tegnet av Helen og Hard. Det er som om de har brakt strukturalismen inn i en eller annen dekorverden hvor også hyller og sitteplasser er med. Det interessante med 70-talls strukturalismen var at den også løste teknikken i bygget. Alt med ventilasjonssystemer og elektronikk. Du fikk på en måte alt bygget inn i strukturen. Og så opplever du denne strukturen i møtet med bygget. Det som er så håpløst når du ikke gjør det, er at du lager en konstruksjon først, og så velter disse kjempekanalene inn.

EBM: Fordi disse tingene kommer uansett?

AH: Ja, på kryss og tvers; noen kjempekanaler, sprinkleranlegg og elektronikk kommer til, og så blir alt ødelagt, konstruksjonen blir borte i et virvar som kommer etterpå. Og alt det du prøvde å få til, er ødelagt.

EBM: Hva tenker du om klimaspørsmålene ut fra din lange erfaring med trearkitektur, fra erfaringen med et fornybart naturmateriale?

"EGENTLIG HAR DET ALLTID VÆRT UTROLIG VANSKELIG Å FÅ TIL GODE KONSTRUKSJONER. DET ER DERFOR STRUKTURALISMEN FRA 70-TALLET ER SÅ UTROLIG SPENNENDE."

Burde det ikke være sentralt å prøve å utvikle bruken av det videre? Med tanke på å utvikle nye konstruksjonstyper? Og kanskje prøve å beseire/mestre? innpakningsarkitekturen på denne måten?

AH: Det synes jeg absolutt. Jeg tror tre har et kjempepotensiale. Men det er vanskelig, altså. Det er egentlig kjempevanskelig. Jeg har vært med på å lage trekonstruksjoner med brutte kuldebroer og ditt og datt – nye løsninger for trebruken. Kuldebroen er jo noe som vi ser på som noe stygt. Men ofte har den vært et viktig detalj i et bygg, kjempeviktig, det er der ting møtes. Det

er der du får vist frem konstruksjonen og mange andre ting som er viktige. Men skal du regne på det i dag, er kuldebroer det verste du kan ha. Fordi da går klimaregnskapet til de grader til helvete.

EBM: Det går nesten ikke an å få med konstruksjonen mellom inne og ute?

AH: Nei, fordi du skal jo regne med hver minste kuldebro. Så i prinsippet skal du ha et ytre sjikt og et indre sjikt, og så skal du ikke ha noe imellom. Det er liksom idealet. Det kan kanskje føre til noe spennende, noen sandwich-elementer, som du kan bygge med. Som har en byggende struktur hvor et sjikt er et sjikt, et her og et der...

EBM: Du liker bedre enkelheten, inspirert av tradisjonell trearkitektur, eller japansk trearkitektur, enn kompliserte industrielle regnestykker?

AH: Ja. Fordi hvis du lager en enkel grunnkonstruksjon som kan ta imot eller ta innover seg flere oppgaver underveis, så kan du få til noe veldig spennende.

EBM: Du snakker om konstruksjonens program som noe dynamisk?

AH: Ja, det er funksjonen, rett og slett. Her i Bekkestua hadde vi mange oppgaver med en utfordrende problematikk. Hvordan skal du signalisere i et sånt sted som Bekkestua. Hvordan skal du komme deg inn til stasjonen?

EBM: Så konstruksjonen blir et slags orienteringsverktøy?

AH: Ja, og den markerer hvor ting begynner og slutter. Det samme gjorde vi på Eidsvoll, med takene der som følger bevegelsen, så å si – hvor folk beveger seg. Det er også en veldig enkel konstruksjon. Det samme på Slependen, og egentlig også på Lillestrøm. Det er noen sånne små temaer som jeg har jobbet mye med. Du er et individ som trenger én paraply, men når det er flere, når "du" er et kollektiv, så må du ha jernbanenes paraply. Og jernbaneparaplyen er litt større og krever litt annen konstruksjon. Det er et kjempe tema som jeg liker.

EBM: Det er jo på et vis så enkelt som i klisjeen som sier "Form follows function"?

AH: Ja, det er på et vis dét som ligger i det.

EBM: Men det er også noe mer. Det er noe med at konstruksjonen er det drivende eller kjernen, på et vis? Og den er ikke der for å gestikulere eller være ekspressiv – i alle fall

Konstruksjoner og infrastruktur under innpakning. 8-tallet i Ørestaden, tegnet av BIG, under bygging. Structure and technical conduit being wrapped. 8-tallet by Bjarke Ingels Group, Ørestaden, Copenhagen, during construction.

Konstruksjonen på innsiden, men synlig. Snitt gjennom konkurranseforslaget til TEAM 3 for Deichmanske bibliotek i Bjørvika, 2009.
The structure is on the inside, but still exposed. Section from the proposal by TEAM 3 for the Deichmanske Library in Oslo, 2009.

ikke i noen stor grad?

AH: Riktig! Det er ikke for å være Calatrava... ikke for å være spektakulær. Jeg vil ikke at ting skal være for spektakulære, snarere balanserte.

Jeg fokuserer mer på det enkle. På Bekkestua, for eksempel, er det et midtstilt stativ av stål, og en funksjon i midten av plattformen, og du kan legge disse bjelkene på tvers for å ivareta funksjonen på tvers... Og det er i seg en enkel og ferdig konstruksjon, og så kan du la den følge disse trapene og rampene og svare med en utvidelse av konstruksjonen der det er behov for den store paraplyen.

EBM: Det er jo få arkitekter i Norge i dag som bygger ut fra slike prinsipielle tanker om konstruksjon.

AH: Vi har på en måte to tankesett i dag, som er veldig forskjellige. Det ene er det som bygger alt opp styrt av en form, kanskje litt tilfeldig, og så kommer det en sånn kjole eller curtain-wall utenpå. Det andre dreier seg om konstruksjonen hele veien, som samler det hele. Det siste synes jeg er veldig spennende. Det er det jeg prøver å jobbe med, en konstruksjon som er en kjerne, en enkel bestanddel som ligger til grunn. Det

er utrolig spennende å se hva man kan løse av oppgaver og få til av opplevelser utfra en sånn kjerne. Det er veldig mye bedre... eller gir i det minste en arkitektur som er veldig forskjellig fra disse kjolene.

Einar Bjarki Malmquist

Frocks and structures
– an interview with Arne Henriksen
By Einar Bjarki Malmquist

Most of what is built today uses a construction system where the structure and its accompanying bundles of conduits and services are wrapped up in the thin skin of a facade. And too often the architectural possibilities of such buildings, even the ones designed by quite good architects, are reduced to facade composition.

Einar Bjarki Malmquist and Arne Henriksen discuss the importance of structure in architecture. In Bekkestua station, there is just a thin transparent membrane covering the structure, which stands as a clear statement – the structure is the architecture. Is it possible to imagine a similar strategy for larger buildings, given today's insulation requirements and other demands?

–What you get today is a kind of stage design, says Henriksen. –A world of buildings that are just surfaces.

Henriksen has a soft spot for the structuralism of the 1970's. –It solved the building services as well, everything was built into the structure, but you still had the possibility of experiencing it all, he says. Through several projects, Arne Henriksen has pursued the possibilities of simple timber structures. Perhaps timber has the potential to resist the architecture of wrapping?

–Absolutely. But it is difficult. Really difficult. I have worked with thermal bridge breaks in timber structures in particular, those thermal bridges really wreck your environmental calculations.

The programming of the structure as a dynamic element is also central to Henriksen's considerations. –Yes, the function of the structure. It shows where things start and where they end. The structure is at the heart of everything, and gathers it all together. That's what I like to work with. And it gives you an architecture that is very different from all those frocks.

Einar Bjarki Malmquist is an architect MNAL and editor of *Arkitektur N*.